Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

27.5.2025

EU/569/2025
EU/569/2025-SM-4

Jakelussa mainituille

Sisäministeriön lausunto lakivaliokunnalle komission tiedonanto EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta "ProtectEU"

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa lakivaliokunnan toimialaan kuuluvien kysymysten osalta E-kirjeestä, joka koskee komission tiedonantoa EU:n sisäisen turvallisuuden strategiasta "ProtectEU".

EU:n sisäisen turvallisuuden strategian tausta

EU:n komissio antoi tiedonannon ”ProtectEU – eurooppalainen sisäisen turvallisuuden strategia” 1.4.2025. Edellinen vastaava komission tiedonanto EU:n turvallisuusunionistrategiasta vuosille 2020 – 2025, annettiin kesällä 2020. Nyt annettu strategia sisältyy EU:n komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin kesällä 2024 julkaisemiin EU:n komission poliittisiin suuntaviivoihin 2024 - 2029 ja siihen liittyvä toimeksianto sisältyi myös sisä- ja muuttoliikeasioista vastaavan EU-komissaari Magnus Brunnerin ns. mission-kirjeeseen.

EU-tasolla kokonaisturvallisuutta edistäviä toimia kartoitetaan kuluvan vuoden aikana eteenpäin mm. varautumisunionistrategian, sisäisen turvallisuuden strategian ja Euroopan puolustuksen tulevaisuudesta valkoisen kirjan kautta. Lisäksi unionitason turvallisuusvisiota täydennetään myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana annettavalla demokratian häiriönsietokykyä vahvistavalla ”Eurooppalainen demokratiakilpi” -tiedonannolla. EU on nyt turvallisuusorientoituneempi.

EU:n sisäisen turvallisuuden strategia

EU:n sisäisen turvallisuuden strategiassa (tästä eteenpäin ”strategia”) EU:n komissio luettelee eritasoisia toimia, joilla pyritään vastaamaan sisäisen turvallisuuden uhkiin tulevina vuosina. Nämä toimet vaihtelevat uusista EU-tason tulevista lainsäädäntöehdotuksista EU-tason strategioiden ja toimintasuunnitelmien laadintaan sekä kehotuksiin toimeenpanna jo voimassa olevaa lainsäädäntöä. Strategian johdanto-osuudessa komissio luo tilannekuvan, jossa nostetaan esiin erityisesti hybridiuhkat, järjestäytyneen rikollisuuden verkostot ja terrorismi. Komission mukaan tiukentamalla lainsäädäntöä, syventämällä yhteistyötä ja lisäämällä tiedonvaihtoa voimme parantaa selviytymiskykyämme ja kollektiivista kykyämme ennakoida, ehkäistä ja havaita turvallisuusuhkia ja reagoida niihin.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Sisäministeriö				
PL 26 00023 Valtioneuvosto	Kirkkokatu 12 Helsinki	0295 480 171 +358 295 480 171	09 160 44635 +358 9 160 44635	kirjaamo.sm@gov.fi www.intermin.fi

Strategiaan sisältyvät toimet ja aloitteet

Strategia rakentuu kolmelle periaatteelle 1) koko yhteiskunnan kattava lähestymistapa, 2) turvallisuusnäkökohdat on otettava mukaan ja valtavirtaistettava kaikkeen EU:n lainsäädäntöön, politiikkaan ja ohjelmiin ja 3) turvallinen ja häiriönsietokykyinen Eurooppa edellyttää EU:lta, sen jäsenvaltioilta ja yksityiseltä sektorilta merkittäviä investointeja**.** Strategian ytimessä on oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien kunnioittaminen.

Strategia rakentuu seuraavien teemojen ja lukujen ympärille: 1) johdanto, 2) yhdennetty tilannekuva ja uhka-analyysi, 3) EU:n turvallisuusvalmiuksien vahvistaminen, 4) hybridiuhkien ja muiden vihamielisten tekojen vastustuskyky, 5) vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden kitkeminen, 5) terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden torjunta ja 7) EU on vahva turvallisuustoimija globaalissa mittakaavassa.

Kussakin luvussa komissio esittelee ja listaa sekä jo olemassa olevia että tulevia toimenpiteitä ja välineitä ml. lainsäädäntöehdotuksia, joilla pyritään tukemaan jäsenvaltioita ja vahvistamaan EU:n sisäistä turvallisuutta tulevien vuosien aikana. Strategia kattaa laajasti muitakin kuin vain sisäministeriön hallinnonalan sektoreita ja siinä pyritään huomioimaan sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden luontainen kytkeytyminen toisiinsa sekä turvallisuus on-line ja off-line -ympäristöissä.

Komission mukaan strategiassa esitetyn kattavan toimenpidekokonaisuuden tavoite on auttaa luomaan unioni, joka on vahvempi, ja joka pystyy ennakoimaan ja suunnittelemaan omia turvallisuustarpeitaan ja huolehtimaan niistä, ja joka voi vastata tuloksellisesti sisäiseen turvallisuuteensa kohdistuviin uhkiin ja saattamaan tekijät vastuuseen, ja joka suojelee avoimia, vapaita ja vauraita yhteiskuntiaan ja demokratioitaan.

Valtioneuvoston kannasta

Valtioneuvoston E-selvityksessä on laajasti selostettu valtioneuvoston kantoja EU:n sisäisen turvallisuuden strategiaan. Sisäministeriö yhtyy valtioneuvoston näkemykseen.

Sisäministeriö kiinnittää huomiota siihen, että strategiaan sisältyy useita Suomen ennakkovaikuttamiskantojen mukaisia aloitteita. Koko yhteiskunnan kattava ”whole-of-society” lähestymistapa sekä julkisen ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö on keskeistä sisäisen turvallisuuden uhkiin vastaamisessa. On hyvä, että sisäiseen turvallisuuteen ja varautumiseen liittyvät näkökohdat on tarkoitus ottaa kattavasti huomioon uusia lainsäädäntöehdotuksia valmisteltaessa.

Sisäministeriö pitää tärkeänä sitä, että neuvostossa käytäisiin uhka-analyysiin ja keskeisiin politiikkaprioriteetteihin perustuvaa säännöllistä näkemysten vaihtoa sisäisen turvallisuuden kehittyvistä haasteista. Kaikkia strategiassa mainittuja aineellista rikosoikeutta koskevia aloitteita ja teemoja tulisi arvioida myös rikoksentorjunnan keinojen ja erityisesti kiinnijäämisriskiä kasvattavan, esimerkiksi yksityisen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön, kautta.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että sisäisen turvallisuuden uhka-analyysien kehitystyössä varmistetaan uhka-analyysien ja riskiarviointien koordinaatio, ja että työssä pyrittäisiin hyödyntämään olemassa olevia rakenteita ja parhaita käytäntöjä ja välttämään päällekkäisyyksiä. On tärkeää, että sisäiseen turvallisuuteen liittyvät politiikkatoimet ja operatiivinen toiminta perustuisivat mahdollisimman ajantasaiseen ja yhdenmukaiseen tilannekuvaan ja uhka-analyysiin.

Sisäministeriö suhtautuu avoimesti Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston (Europol) mandaatin kokonaisuudistukseen. Europolia tulisi kehittää tavalla, joka tehostaa Europolin mahdollisuuksia tukea jäsenmaiden toimivaltaisia viranomaisia.

Sisäministeriö pitää oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten, kuten Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojustin, Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja Europolin, välisen yhteistyön ja toiminnan tehostamista erittäin tärkeänä rikollisten kiinnijäämisriskin lisäämiseksi. Koko rikosprosessiketjun välisellä tehokkaalla yhteistyöllä voidaan parhaiten edistää rikosvastuun toteuttamista.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että komissio tulee laatimaan tiekartan lainvalvontaviranomaisten tietoon pääsystä. Tiekartan tulee tarjota konkreettisia työkaluja, joilla työtä viedään eteenpäin nopealla aikataululla. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että EU-tasolla kehitetään sellainen tasapainoinen, teknologianeutraali ja perusoikeuksia kunnioittava oikeasuhtainen lähestymistapa tietoon pääsyyn parantamiseksi, joka samanaikaisesti huomioi tarpeen turvata vahva salaus sekä viranomaisten laissa tarkkarajaisesti määritelty mahdollisuus yksittäistapauksissa päästä salattuihin tietoihin ja sähköiseen aineistoon.

Niin ikään tärkeää on myös kerätä tietoa siitä, kuinka paljon digitaaliseen tietoon pääsyn puute haittaa rikosten selvittämistä ja estää rikosten uhrien oikeuksien toteutumista.

Sisäministeriö pitää tärkeänä lainvalvontaviranomaisten osallistumista standardointikomiteoiden ja työryhmien työhön, jotta lainvalvontaviranomaisten tarpeet tulevat huomioitua tuotekehittelyssä ja suunnittelussa etukäteisesti.

Sisäministeriö kannattaa komission aikomusta laatia vaikutustenarviointi tietojen säilyttämisvelvollisuudesta EU-tasolla ja pitää tärkeänä, ettei esitetä toimenpiteitä, joilla heikennetään viestintä- ja tietojärjestelmien turvallisuutta tai jotka johtaisivat viestinnän salauksen käytön kieltämiseen, rajoittamiseen tai sen tarkoituksen kiertämiseen. Sisäministeriö huomioi, että tämä ei kuitenkaan poissulkisi teknologisen kehityksen tai muiden järjestelyjen mahdollistamaa tuomioistuimen luvalla yksittäistapauksissa tapahtuvaa lainvalvontaviranomaisten pääsyä salattuun tietoon.

Sisäministeriö pitää tärkeänä EU:n ulkorajojen ja Euroopan raja- ja merivartiovirasto Frontexin toimintaedellytyksien vahvistamista. Frontexin suorituskykyä, toimintakykyä ja toimivaltuuksia tulisi kehittää tavoilla, jotka vahvistavat sen kykyä tukea jäsenvaltioita nykyistä tehokkaammin niin normaali- kuin poikkeusoloissa. Pysyvän joukon kasvattaminen esitetysti edellyttää komissiolta huolellista vaikuttavuus- ja tarvearviointia. Mahdolliselle joukon kasvattamiselle tulee olla operatiiviset perusteet, ja sisäministeriö korostaa, että esityksen osalta on huomioitava myös etulinjan ulkorajamaiden erityinen asema.

Sisäministeriö tukee komission pyrkimyksiä vahvistaa hybridiuhkien torjumista, niiltä puolustautumista, niihin reagoimista ja niistä tarvittaessa palautumista muun muassa tehostamalla kriittisen infrastruktuurin suojaamista, vahvistamalla kyberturvallisuutta, turvaamalla liikenteen solmukohdat ja satamat sekä torjumalla verkkouhkia. Uuden sääntelyn sijaan tulisi keskittyä nykyisen lainsäädännön, erityisesti EU:n kyberturvallisuusdirektiivi NIS2:n ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvystä annetun CER-direktiivin tehokkaaseen ja yhdenmukaiseen täytäntöönpanoon. Toimet, joilla vähennetään päällekkäistä sääntelyä ja hallinnollista taakkaa, ovat kannatettavia.

Uutta EU:n satamastrategiaa laatiessaan komission tulisi kiinnittää erityistä huomiota järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiden mahdolliseen soluttautumiseen satamiin ja tämän ilmiön vähentämiseen.

Sisäministeriö pitää hyvänä sitä, että komission tarkoituksena on viedä eteenpäin useita aloitteita, joiden avulla voidaan tehostaa rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Kuten Europolin vuonna 2025 laatimassa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden uhka-arviossa todetaan, järjestäytynyt rikollisuus on siirtynyt yhä enemmän verkkomaailmaan. Sisäministeriö pitää tärkeänä tämän huomioimista ehdotettavissa toimenpiteissä ja sen varmistamista, että lainvalvontaviranomaisten toimivaltuudet ja työvälineet eivät verkkomaailmassa ole heikommat kuin reaalimaailmassa.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että voimakkaassa kasvussa olevaa tietoverkkoavusteista petosrikollisuutta ehkäistään ja torjutaan huomioiden myös järjestäytyneen rikollisuuden rooli niissä.

Sisäministeriö katsoo, että strategiassa olisi voitu käsitellä myös EU:n asettamien pakotteiden tehokasta täytäntöönpanoa sekä pakotteiden kiertämisen estämistä. Niin ikään rikosten ennaltaehkäisyä, rikosten torjuntaa, viranomaisten välistä tietojenvaihtoa sekä jäsenmaiden kansallista strategista valmiutta ja yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi olisi ollut hyvä tarkemmin käsitellä strategiassa.

Johtava asiantuntija Mikko Hirvi

Liitteet -

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta

Tiedoksi Eduskunta, valiokuntaneuvos Mikko Monto
SM SMI Mari Rantanen
SM KP Matti Sarasmaa
SM Timo Kerttula
SM PO Hannele Taavila
SM Veera Parko
SM Jaana Söderman
SM Tiina Landström
SM KVY